

Actualiteitsnota Natuurlijke Rijkdommen - Maart 2020

1. Naar een bindend internationaal kader rond bedrijven & mensenrechten?

Van 14 tot 18 oktober 2019 vond in de schoot van de VN-Mensenrechtenraad de vijfde sessie plaats van de interstatelijke werkgroep (IGWG) rond de uitwerking van een VN-verdrag dat multinationale ondernemingen aansprakelijk moet houden voor de impact van hun activiteiten op mensenrechten en milieu. Broederlijk Delen maakt deel uit van een brede coalitie van lokale gemeenschappen, sociale bewegingen, ngo's, academici en beleidsmakers die pleiten voor een dergelijk instrument. We stellen immers vast dat niet-bindende internationale kaders zoals de *UN Guiding Principles on Business & Human Rights* (naast andere, sectorspecifieke initiatieven) er niet in slagen om een einde te maken aan mensenrechtenschendingen door bedrijven wereldwijd, en aan de straffeloosheid waarmee deze gepaard gaan. Een [recente studie](#) in opdracht van de Europese Commissie ondersteunt deze vaststelling.

Broederlijk Delen was op deze voorbije sessie in Genève aanwezig, samen met een delegatie van haar partnerorganisaties uit Latijns-Amerika en haar internationale netwerk CIDSE. Onze eigen terugblik op de sessie vindt u [hier](#), het officiële verslag [hier](#). Tot en met eind februari 2020 konden staten hun commentaren geven op [de ontwerptekst van het verdrag](#). In oktober 2020 vindt een zesde sessie plaats, met als doel om rechtstreekse onderhandelingen op te starten over de aangepaste tekst.

We werkten mee aan twee policy papers rond het thema bedrijven en mensenrechten, van onze netwerken [CIDSE](#) en [EU-LAT Network](#) (die tweede specifiek met betrekking tot de relaties tussen de Europese Unie en Latijns-Amerika). In deze papers, en in een [gedetailleerde reactie](#) op de ontwerptekst van het VN-verdrag, geven we een overzicht van de belangrijkste argumenten voor een strenger regulerend kader. We lijsten hierin ook onze inhoudelijke prioriteiten op, zoals maatregelen om milieu- en mensenrechtenverdedigers te beschermen (met specifieke aandacht voor vrouwen), sterkere garanties op het vlak van zowel preventie als aansprakelijkheid (die van toepassing zijn op de hele keten van internationale bedrijfsactiviteiten), en de voorrang van mensenrechten op handelsbelangen.

In de aanloop naar de zesde sessie pleit Broederlijk Delen, samen met haar internationale netwerken, voor een onderhandelingsmandaat van de Europese Commissie. Tot nu toe houdt de Europese Unie zich op de achtergrond, terwijl verschillende EU-lidstaten (waaronder België) zelf wel actief deelnamen aan de voorbije sessie. In het federaal parlement interpeleerden verschillende partijen recent nog de minister van Buitenlandse Zaken over het dossier. We verwelkomen alvast het standpunt dat België vragende partij is voor een duidelijk EU-engagement in dit proces, maar moedigen ons land aan om ook zelf op een constructieve en inhoudelijke manier bij te dragen aan de verdere onderhandelingen.

2. Geweld tegen milieuactivisten in Latijns-Amerika

Verschillende recente rapporten, onder meer van het [Business and Human Rights Resource Center](#) en [Front Line Defenders](#) tonen aan dat ook in 2019 Latijns-Amerika de gevaarlijkste regio bleef voor verdedigers van milieu- en mensenrechten, in het bijzonder voor activisten die de impact van de mijnbouw- en agro-industrie aanklagen. De situatie is het meest dramatisch in Colombia, waar volgens Front Line Defenders vorig jaar 106 mensenrechtenverdedigers werden vermoord. Afscheidnemend VN-Rapporteur voor Mensenrechtenverdedigers Michel Forst benadrukte in zijn laatste [rapport](#) voor de 43ste sessie van de Mensenrechtenraad dat *“sociale leiders die mensenrechten verdedigen in rurale gebieden van Colombia het meest kwetsbaar zijn, in het bijzonder zij die opkomen voor de implementatie van het Vredesakkoord, land- en milieurechten en de rechten van etnische gemeenschappen”*.

Voor partnerorganisaties van Broederlijk Delen in Colombia (in het bijzonder het departement Cauca) vormen de bedreigingen en het geweld [een dagelijkse realiteit](#). We onderhouden nauwe relaties met de Belgische en EU-ambassades over de situatie. In maart getuigden [drie mensenrechtenrechtactivistes](#) van onze partnerorganisaties op verschillende plaatsen in Vlaanderen over de situatie in hun land, en riepen ze op tot internationale druk op de Colombiaanse regering om deze golf van geweld een halt toe te roepen. Ook België gaf een sterk signaal door de problematiek van mensenrechtenverdedigers in Colombia ter sprake te brengen op de [VN-Veiligheidsraad](#) van januari, met nadruk op het belang van meer efficiënte beschermingsmechanismen.

De voorbije drie jaar voerden Broederlijk Delen en partnerorganisaties een project uit in vier Andeslanden (Bolivia, Colombia, Ecuador, Peru), met als doel een betere bescherming van mensenrechten- en milieuactivisten in de context van ontginningsprojecten. Het project, met steun van het Europees Instrument voor Democratie en Mensenrechten (EIDHR), zette in op verschillende strategieën, zoals de oprichting van een internationaal netwerk van advocaten, vorming en capaciteitsversterking rond beschermingsmechanismen, noodfondsen, en tenslotte beleidswerk (zowel ten aanzien van de Inter-Amerikaanse Commissie voor de Mensenrechten als van de EU en de VN). De Engelstalige versie van [een uitgebreid rapport](#) dat gepubliceerd werd in het kader van dit project zal binnenkort beschikbaar zijn (voorlopig enkel in het Spaans).

3. Een verantwoorde grondstoffenketen: uitdaging voor de energietransitie

In april 2020 (*datum o.v.*) publiceert Broederlijk Delen samen met 11.11.11, Bond Beter Leefmilieu, Catapa en Fairfin een rapport over de grondstoffenvraag in het kader van de energietransitie in België. Mineralen als lithium en kobalt, maar ook bijvoorbeeld nikkel en koper, zijn onmisbaar voor de technologieën die de omslag naar hernieuwbare energie moeten helpen realiseren (wind, zon, elektrische mobiliteit) en om de klimaatdoelstellingen te verwezenlijken. De ontginning van deze mineralen heeft vandaag in tal van landen (vooral in Afrika en Latijns-Amerika) echter al te vaak negatieve sociale en ecologische gevolgen.

Naast de beschrijving van verschillende scenario's over de vraag naar mineralen in België (gebaseerd op onderzoek van VITO en Profundo) gaat het rapport in op concrete casestudies van problematische ontginning (bv. lithium in Chili, kobalt in de Democratische Republiek Congo) en formuleert het beleidsaanbevelingen met betrekking tot de vermindering van de vraag

naar grondstoffen, het stimuleren van een circulaire economie en een strengere regulering van grondstoffenontginning en –handel.

Op 12 maart nam Broederlijk Delen deel aan de keynote-lezingen en het panelgesprek van een [conferentie](#) over dit thema in het Vlaams Parlement, georganiseerd door o.a. de KU Leuven. In [een artikel](#) voor Inter Press Service schetsten we eerder al de uitdagingen voor de Europese Unie met betrekking tot meer verantwoorde grondstoffenketens, in het kader van de Green Deal.

4. Zwicht de EU voor de pesticidenlobby?

In verschillende partnerlanden van Broederlijk Delen leiden de praktijken van de agro-industrie tot landroof, watervervuiling, gezondheidsproblemen, schendingen van arbeidsrechten enzovoort. De Speciale VN-Rapporteur voor het Recht op Voedsel benadrukte in een rapport van 2017 dat hoofdzakelijk plantagearbeiders het slachtoffer zijn van het ongereguleerde gebruik van pesticiden. Gezondheidsonderzoeken uit verschillende landen bevestigen die bezorgdheid, net als rapporten van de Speciale VN-Rapporteur voor Mensenrechten en Gevaarlijke Stoffen en Afval. Ook partnerorganisaties van Broederlijk Delen in Guatemala werken al jaren rond de impact van grootschalige bananen- en oliepalmplantages op de gezondheid, watervoorziening en voedselzekerheid van lokale gemeenschappen.

De ngo Corporate Europe Observatory bracht aan het licht hoe de agro-industrie Europese regelgeving rond pesticiden voor geïmporteerde landbouwproducten probeert af te zwakken. Ook in Latijns-Amerika wordt fel gelobbyd door de industrie. Samen met tal van vakbonden, milieu- en mensenrechtenorganisaties en academici verwerpen Broederlijk Delen, onze partners en ons advocacy-netwerk EU-LAT Network het feit dat de grote bananenproducenten, verhandelaars en exporteurs hun productie en winsten willen maximaliseren ten koste van de gezondheid van landarbeiders en de plattelandsbevolking in de plantageregio's, en ten koste van de consument en het leefmilieu in het algemeen. [Lees hier ons achtergrondartikel en een open brief aan de EU en regeringen in Latijns-Amerika.](#)

5. Campagne Broederlijk Delen: 'Delen doet goed, ook met het Zuiden'

In haar jaarlijkse campagnes van 2020 t.e.m. 2022 legt Broederlijk Delen de focus op *'Delen als hefboom voor systeemverandering'*. Meer dan ooit schuiven we 'delen' en 'herverdelen' naar voor als cruciale antwoorden op de mondiale uitdaging om een menswaardig leven te garanderen voor iedereen, binnen de grenzen van de planeet. In een [achtergronddossier](#) en [Q&A](#) lichten we onze analyse uitgebreid toe. We gaan daarbij ook concreter in op twee centrale thema's in de werking van Broederlijk Delen: het duurzaam beheer van natuurlijke rijkdommen en het recht op voedsel. Binnen elk van deze domeinen schetsen we zowel de problemen als mogelijke oplossingen.

Contact

Wies Willems

Beleidsmedewerker natuurlijke rijkdommen

wies.willems@broederlijkdelen.be

02/213 04 43

0485/67 96 19